

De Kluis in Valkenburg

Makkelijk te vinden is de Kluis niet. Je rijdt Valkenburg uit in de richting van Klimmen en zoekt naar Walem. Daar moet je ergens de heuvels in. Een postbode brengt uitkomst. Hij wijst me de kortste weg. Via een holle weg, waar tegemoetkomende fietsers door mij in de kant geduwd worden. En dan op een beboste heuvel ligt een witte kapel in het zomerse groen.

Kluzenaars

De Kluis heeft een intrigerend verleden, niet zozeer wat het gebouw betreft, maar wel met betrekking tot zijn bewoners.

Bewoners in een kapel? In de Kluis, in de eenzaamheid boven op de berg, hebben eeuwenlang kluzenaars gewoond.

In het jaar 1648 eindigt bij de Vrede van Münster de Tachtigjarige Oorlog en de Dertigjarige Oorlog. Voor de katholieken ontstaat een moeilijke tijd. Het protestantisme wordt in grote delen van het land staatsgodsdienst en kloosters worden opgeheven. Priesters zwerven rond op zoek naar een goed onderkomen.

Laurentius Ploumen

In 1687 ontdekt een Franciscaner pater, Laurentius Ploumen, op de heuvel in het Sjaasbergbos een jachthut, die voordien in gebruik was als boswachterswoning.

De eigenaar, heer van Kasteel Schaloen, heeft er geen bezwaar tegen, dat de pater de jachthut betreft. Zijn komst valt in goede aarde, niet alleen bij de heer van Schaloen en diens echtgenote, maar ook bij de boeren in de buurt. Een heilig man in de buurt ...

Jachthut

De graaf laat de jachthut uitbreiden en verbouwen. Er komt een kapel en enkele eenvoudige kamertjes en een kelder.

De witte kapel in het groen

Jan Kickken (links) en Louis Pluijmen

Laurentius Ploumen woont bijna 20 jaar in de Kluis. Hij overlijdt in 1706 en wordt in het gebouw begraven. Een ruitvormige muursteen herinnert er aan, dat hij de eerste bewoner van de Kluis was.

16 kluizenaars

Een lange reeks van 16 kluizenaars volgt. Een lijst in de Kluis somt de namen op van alle bewoners.

De meesten waren priester en zij leefden hier met instemming van het Bisdom.

Van sommigen is maar weinig bekend, over anderen bestaat een uitgebreide documentatie.

Zo is van Henricus Weerts (1827-1889), die in 1860 de Kluis betrok, bekend, dat hij zijn kluis tijdelijk verliet en als zouaaf naar Rome is getrokken. Daarna ging hij zelfs nog op boetetocht naar Jerusalem, van waar hij het schilderij *Gezicht op de Heilige Stad* in zijn ransel mee naar huis bracht.

Het schilderij is tot op de dag van vandaag in de Kluis te bewonderen.

De laatste heremiet

Als de laatste heremiet in 1930 is vertrokken is, treedt langzamerhand verval in. Ook komt de kapel, strategisch als ze gelegen is, de oorlog niet ongeschonden door. Een aantal betrokken leden van Veldeke Limburg vinden in de zeventiger jaren, dat er iets moet gebeuren. Het complex is inmiddels in handen gekomen van Natuurmonumenten.

Louis Pluijmen, voorzitter en Jan Kickken, secretaris vertellen, dat in 1977 de Stichting Sjaasberggank wordt opgericht. Er komt een gebruikersovereenkomst met Natuurmonumenten, waarbij het beheer van de kapel aan de stichting wordt overgedragen.

De Stichting ontvangt een vast bedrag per jaar en kan bepaalde onderhoudskosten declareren. Wel moet de stichting er voor zorgen, dat de kapel een minimaal aantal dagen per jaar open is.

Het bestuur, dat bestaat uit zeven personen en dat maandelijks vergaderd, heeft maar liefst 25 vrijwilligers uit de omliggende plaatsen aangetrokken om die openstelling te realiseren.

Van half mei t/m juni is de kapel in het weekend geopend, van juli t/m oktober zelf elke dag.

Hoewel het bestuur zegt weinig last te hebben van baldadigheid, is toezicht tijdens de openingstijden vanzelfsprekend. De toezichthouders gedragen zich overigens meer als gastheer: zij vertellen aan de bezoekers de geschiedenis van de kluis en haar bewoners.

Ook zorgen de vrijwilligers voor het onderhoud van de gazons en de hagen. Alles ziet er picobello uit. En dat geldt ook voor de onderhoudstoestand van het gebouw.

Zonnepanelen

Bovenop zo'n heuvel is geen water, maar wat tegenwoordig nog erger is: er is geen stroom. Tenminste tot voor twee jaar. Via Natuurmonumenten kwam het bestuur in contact met elektriciteitsreus Nuon. Dit bedrijf schonk niet minder dan twintig zonnepanelen, die in een hoekje van de tuin zijn opgesteld. De met de installatie opgewekte 12 Voltsstroom wordt opgeslagen in accu's, waarna een apparaat de stroom omvormt tot 220 Volt.

Met deze groene stroom wordt niet alleen licht geproduceerd, maar ook zou de beveiligingsinstallatie zonder stroom niet functioneren.

De Sjaasberggank

In de 18^e eeuw ontstond het gebruik om naar de Kluis op bedevaart te gaan. Er werd dan gebeden voor de eigen gezondheid, maar vooral ook voor die van het vee. De bedevaarten werden gehouden tot aan de oorlog, toen deze uiting van volksdevotie in onbruik raakte.

In 1969 werd de traditie van de bedevaart hersteld door de kring Valkenburg van Veldeke. Sindsdien wordt op de laatste zondag van juni weer een hoogmis in de openlucht gehouden, opgedragen door de pastoor van Schin op Geul, waarbij het Limburgse dialect het Nederlands vervangt. Een groot aantal personen komt uit Valkenburg, maar de inwoners van Klimmen, Hulsberg, Ransdaal, Walem en Schin op Geul laten zich ook niet onbetuigd. Na afloop is er een kermisachtig feest op het plateau.

Ben Brader

Het eeuwenoude interieur

